

Makroprudencijalna dijagnostika

prvo tromjesečje 2020.

godina V · broj 11 · svibanj 2020.

Sadržaj

Uvodne napomene	3
1. Identifikacija sistemskih rizika	4
2. Aktivnosti poduzete s ciljem očuvanja financijske stabilnosti tijekom krize uzrokovane koronavirusom	10
3. Makroprudencijalne aktivnosti	13
3.1. Recentne makroprudencijalne aktivnosti u Republici Hrvatskoj	13
3.1.1. Nastavak primjene stope protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala za Republiku Hrvatsku u drugom tromjesečju 2021.	13
3.1.2. Pripreme za pridruživanje europskom tečajnom mehanizmu II i bankovnoj uniji	14
3.1.2.1. Izmjene i dopune Zakona o kreditnim institucijama i Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci u dijelu koji se odnosi na mjere makrobonitetne politike.	14
3.1.2.2. Odluka o prikupljanju podataka o uvjetima kreditiranja potrošača .	14
3.2. Provođenje makrobonitetne politike u drugim zemljama Europskoga gospodarskog prostora.	14
Pojmovnik	18
Popis kratica	19
Dvoslovne oznake za zemlje	20

IZDAVAČ

Hrvatska narodna banka

Trg hrvatskih velikana 3, 10000 Zagreb

Telefon centrale: 01/4564-555, telefon: 01/4565-006, telefaks: 01/4564-687

www.hnb.hr

Molimo korisnike ove publikacije da pri korištenju podataka obvezno navedu izvor. Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.

ISSN 2459-8704

Uvodne napomene

Makroprudencijalni dijagnostički proces sastoji se od ocjenjivanja makroekonomskih i financijskih odnosa i kretanja koji mogu rezultirati narušavanjem financijske stabilnosti. Pritom se pojedinačni signali koji upozoravaju na povećan stupanj rizika detektiraju na temelju kalibracija statističkim metodama, regulatornih standarda ili stručnih procjena. Oni se sintetički prikazuju u mapi rizika, a indiciraju razinu i dinamiku ranjivosti te tako olakšavaju postupak identifikacije sistemskog rizika, što podrazumijeva određivanje njegove prirode (strukturna ili ciklička), lokacije (segment sustava u kojem se razvija) i izvora (primjerice, odražava li više poremećaje na strani ponude ili na strani potražnje). S obzirom na tu dijagnostiku, optimizira se instrumentarij i kalibrira intenzitet mjera koje bi trebale najučinkovitije djelovati na rizik, reducirati regulatorni rizik, uključujući mogućnost nepoduzimanja aktivnosti, te minimizirati potencijalna negativna prelijevanja na druge sektore kao i neočekivane prekogranične učinke. Osim toga, na taj se način tržišni sudionici informiraju o identificiranim ranjivostima i rizicima koji bi se mogli materijalizirati i ugroziti financijsku stabilnost.

U prethodnom izdanju [Makroprudencijalne dijagnostike](#) kao prijetnje koje bi mogle narušiti financijsku stabilnost bile su istaknute trgovinske napetosti između SAD-a i Europske unije te nepoznanice oko budućih trgovinskih odnosa između Ujedinjene Kraljevine i EU-a. Uz to, postojale su i neizvjesnosti u vezi s rastom njemačkoga gospodarstva te utjecajem mogućega snažnijeg usporavanja Kine na globalni rast.

Međutim, šok se naposljetku manifestirao u obliku globalne pandemije koronavirusa koja nije bila predviđena ni u toj, ali ni u drugim analizama rađenima krajem 2019. i na samom početku 2020. Preventivne aktivnosti usmjerene na usporavanje širenja koronavirusa rezultirale su još uvijek teško sagledivim posljedicama za globalno i domaće gospodarstvo. Iako se trenutačno pretpostavlja da će razdoblje zastoja gospodarske aktivnosti ipak biti ograničeno na nekoliko mjeseci, taj bi šok, uz već prisutne kratkoročne utjecaje, i u duljem roku mogao imati niz nepovoljnih učinaka na globalni gospodarski rast i financijsku stabilnost.

Koncepcija ovoga izvanrednog broja Makroprudencijalne dijagnostike prilagođena je novonastalim uvjetima. U prvom dijelu publikacije prikazana je analiza sistemskih rizika temeljena na posljednjim raspoloživim podacima, dok su u drugom dijelu izdvojene aktivnosti Vlade, HNB-a i Hanfe poduzete s ciljem očuvanja financijske stabilnosti u Republici Hrvatskoj. Treći dio donosi pregled recentnih makrobonitetnih

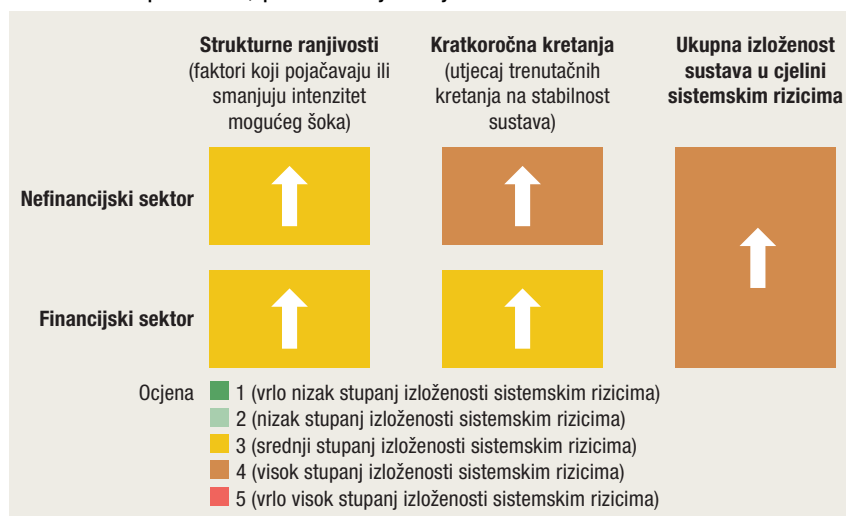
mjera u Hrvatskoj i drugim zemljama Europskoga gospodarskog prostora, s posebnim naglaskom na mjere povezane s reakcijama na posljedice pandemije (poglavlje 3.3.).

1. Identifikacija sistemskih rizika

Kriza izazvana pandemijom koronavirusa gotovo je simultano pogodila iznimno velik broj zemalja, a makroekonomski šok koji se odvija na strani ponude i na strani potražnje prelio se i na financijski sustav. Intenzitet i troškovi ove krizne epizode ovisit će o trajanju i intenzitetu ograničenja za gospodarsku aktivnost te općenito o vremenu potrebnom za normalizaciju života i gospodarske aktivnosti. Stoga su kanali putem kojih ova kriza utječe na financijsku stabilnost iznimno brojni – od epidemioloških mjera i aktivnosti vlada, središnjih banaka i ostalih regulatora financijskog tržišta kojima se nastoje ublažiti posljedice krize do onih povezanih sa snažnom kontrakcijom domaće i većine svjetskih ekonomija te izraženih turbulencija na financijskim tržištima.

Ukupna izloženost sistemskim rizicima na kraju prvog tromjesečja 2020. ocjenjuje se visokom (Slika 1.). Do porasta ukupne ocjene rizičnosti u odnosu na prethodno izdanje [Makroprudencijalne dijagnostike](#) došlo je zbog snažnih makroekonomskih i financijskih šokova povezanih s epidemiološkim mjerama za sprečavanje širenja

Slika 1. Mapa rizika, prvo tromjesečje 2020.

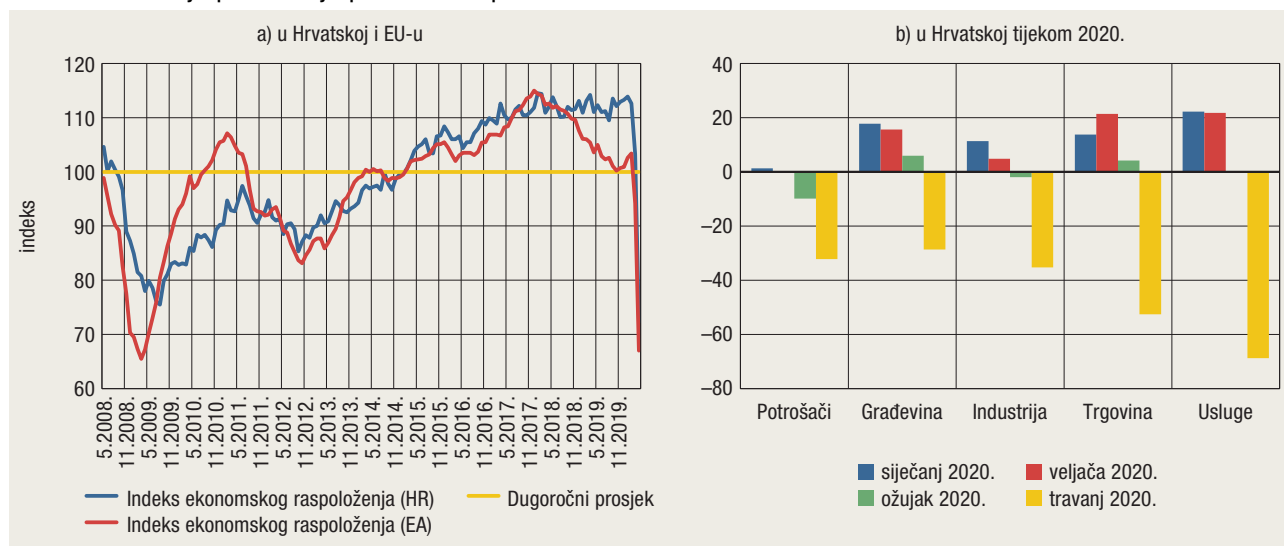

Napomena: Strelice označuju promjene u odnosu na Mapu rizika za četvrto tromjesečje 2019., objavljenu u [Makroprudencijalnoj dijagnostici br. 10](#) (veljača 2020.).
Izvor: HNB

koronavirusa koji su negativno utjecali na većinu cikličkih, a djelomice i strukturnih komponenata sistemskog rizika pojedinih sektora. Kao odgovor na zabilježene šokove aktiviran je i niz ekonomskih, fiskalnih, monetarnih i supervizorskih mjera usmjerenih na stabilizaciju makroekonomske i financijske situacije (poglavlje 2.).

Tekuća gospodarska kretanja u Hrvatskoj snažno su se pogoršala nakon eskalacije pandemije koronavirusa. Prvi dostupni podaci za ožujak i prvu polovinu travnja upućuju na snažnu kontrakciju gospodarstva. Tako je zabilježen pad zaposlenih i snažan rast broja nezaposlenih osoba (-1,5% i 9,9%, ožujak 2020.), pri čemu su ta nepovoljna kretanja ublažena aktivacijom državnih mjera namijenjenih očuvanju radnih mjesta, koje je prema podacima HZZ-a tijekom ožujka iskoristilo oko 84 tisuće poslodavaca za nešto manje od pola milijuna zaposlenika. Nadalje, prema podacima Porezne uprave zabilježen je znatan pad iznosa fiskaliziranih računa koji je u razdoblju od 24. veljače do 3. svibnja 2020. za sve djelatnosti iznosio oko 33% u odnosu na usporedivo razdoblje prethodne godine, dok je kod djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane taj pad iznosio čak 92%. Na slične trendove upućuju i ankete o pouzdanju potrošača i poduzeća provedene tijekom ožujka i travnja (Slika 2.), uz strmoglavi pad indeksa ekonomskog raspoloženja koji se spustio na razine s početka 2009., pri čemu se ističu pesimistična očekivanja u uslugama i trgovini te očekivanja glede ekonomske i financijske situacije kućanstava za 12 mjeseci u usporedbi sa stanjem u trenutku provođenja ankete.

Slika 2. Kretanje pouzdanja potrošača i poduzeća

Izvor: Eurostat; Europska komisija, IPSOS i sezonska prilagodba HNB-a

Zbog iznimno snažnog šoka koji je istodobno utjecao na pad proizvodnje, posebice usluga, kapitalnih ulaganja te domaće i inozemne potražnje, pad ukupne gospodarske aktivnosti u ovoj bi godini mogao nadmašiti kriznu 2009. Domaću potražnju dodatno bi

mogli smanjiti velika neizvjesnost na tržištu rada te izraženo pogoršanje poslovnog i potrošačkog optimizma, dok će intenzitet pada inozemne potražnje ovisiti o trajanju strogih epidemioloških mjera i brzini oporavka glavnih hrvatskih vanjskotrgovinskih partnera, posebice Italije i Njemačke. Pritom bi, zbog relativno visokog udjela djelatnosti ranjivih na mjere socijalnog distanciranja i slabu zastupljenost zaposlenika koji redovno ili povremeno rade na daljinu, Hrvatska mogla biti među zemljama u kojima će negativni utjecaji tih mjera biti izraženiji.

Unatoč očekivanom povoljnom utjecaju na gospodarstvo, Vladine mjere za ublažavanje posljedica epidemioloških mjera znatno povećavaju potrebe države za financiranjem. Pad osobne potrošnje i uvoza dodatno će pogoršati fiskalne pokazatelje izazvane smanjenim prihodima proračuna, dok će mjere za stabilizaciju gospodarstva pogođenog krizom COVID-19 povećati proračunske rashode. Na stabilnost javnih financija negativno djeluju i turbulentna kretanja na financijskim tržištima, posebice zbog strukturnih obilježja poput visokog omjera javnog duga i BDP-a te visokog udjela duga povezanog sa stranom valutom u ukupnom javnom dugu.

Iako se posljedice krize postupno prelijevaju na sve ekonomske sektore, rizici u poslovanju poduzeća prvi su se materijalizirali zbog snažnog pada prihoda i standardno visokih fiksnih troškova. Mjerama Vlade za očuvanje radnih mjesta te aktivnostima središnje banke pritisci na likvidnost poduzeća smanjeni su i olakšan im je pristup kapitalu. No, prestankom Vladinih mjera troškovi poduzeća opet će porasti, uz veliku neizvjesnost povezanu s kapacitetom poduzeća da se prilagode i premoste vrijeme potrebno za stabilizaciju poslovanja, kao i uz mogućnost ponovnog pooštavanja epidemioloških mjera u slučaju drugog vala epidemije. Financiranje poslovnih operacija poduzeća u kriznim uvjetima moglo bi se odvijati znatnim dijelom putem porasta kratkoročnog duga uz istovremeno korištenje vlastitih akumuliranih sredstava iz prethodnih godina, što povećava rizike i smanjuje njihovu otpornost. Nasuprot tome, dio poduzeća mogao bi se prilagoditi novim uvjetima poslovanja, odnosno višku kapaciteta, smanjivanjem bilanca, što bi dovelo do manjeg iznosa potrebnih kredita.

Očekivana negativna kretanja na tržištu rada povećavaju ranjivost kućanstava, a zbog rasta nezaposlenosti i očekivanog pada dohotka izgledan je pad njihove potražnje za novim kreditima. Pritom potpore Vlade za očuvanje zaposlenosti usporavaju i ublažavaju intenzitet pogoršanja tržišta rada. Dug stanovništva u proteklom se razdoblju povećao zbog relativno snažnog rasta gotovinskih i stambenih kredita. Rast gotovinskih kredita već se prije krize počeo usporavati, potaknut pooštavanjem standarda odobravanja potrošačkih kredita, čime su se banke uskladile s [Preporukom HNB-a o postupanju pri odobravanju](#)

nestambenih kredita potrošačima. S druge strane, ubrzanje rasta stambenih kredita djelomice je bilo povezano s državnim programom subvencioniranja u sklopu APN-a koji se proveo u jesen 2019. i proljeće 2020., premda zadnji u znatno manjem obujmu nego u prethodnim ciklusima.

Na tržištu nekretnina očekuju se znatno usporavanje aktivnosti i moguća stagnacija ili pad njihovih cijena, što povećava rizike vezane uz slabu likvidnost tržišta i pad vrijednosti kolaterala, osobito kada se radi o visokozaduženim korisnicima kredita.

Nakon vrlo snažnog rasta cijena nekretnina u proteklom razdoblju, čija je godišnja stopa na kraju 2019. iznosila 10% i bila među najvišima u EU-u, epidemiološke mjere za suzbijanje pandemije u ožujku i travnju praktički su zamrznule kupoprodajno tržište i tržište kratkoročnog najma. Prema dostupnim informacijama glavnina aktivnosti nakon uvođenja mjera odnosi se na prethodno dogovorene transakcije, ponajprije na one ugovorene uz korištenje državnog programa subvencioniranja stambenih kredita APN-a. U novonastalim okolnostima taj bi program, umjesto procikličnog, mogao djelovati protuciklički. Unatoč i dalje relativno povoljnim uvjetima financiranja, rast nezaposlenosti mogao bi dovesti do pada potražnje za nekretninama, uz istodobni porast ponude stanova koji su bili namijenjeni za kratkoročni najam, što bi također moglo pridonijeti padu cijena nekretnina. Na cijene nekretnina u Zagrebu utjecat će i posljedice potresa koji je upozorio na važnost starosti nekretnine i kvalitete gradnje, što bi moglo dovesti do raslojavanja cijena prema tom kriteriju. Uz to, ovisno o duljini trajanja krizne epizode mogla bi se smanjiti i inozemna potražnja za domaćim nekretninama, posebice onima na Jadranu.

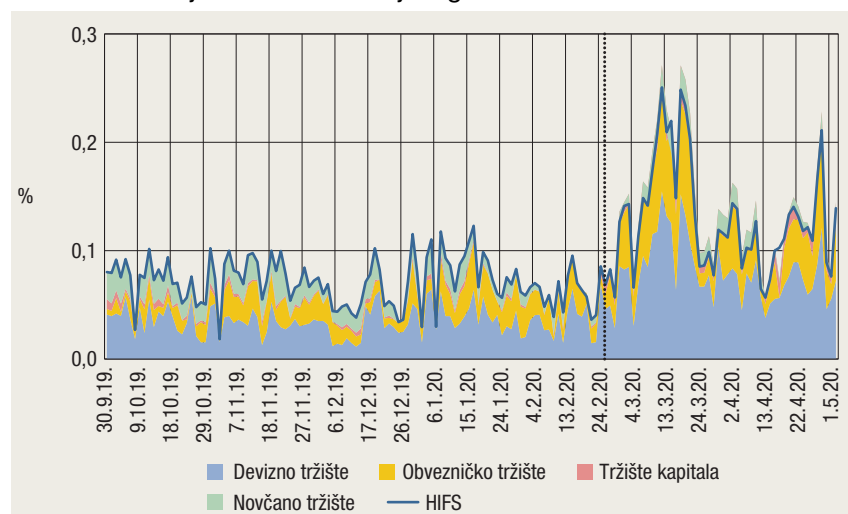
Zbog iznimne kolebljivosti na financijskim tržištima nakon izbijanja krize, kratkoročni rizici u tom su segmentu snažno porasli i ocjenjuju se povišenima.

Međunarodna financijska tržišta obilježile su snažne fluktuacije cijena gotovo svih oblika imovine, zamrzavanje pojedinih segmenata financijskih tržišta te rast potražnje za gotovinom i visokolikvidnim oblicima imovine. U takvim okolnostima vodeće središnje banke najavile su dosad nezabilježene količine likvidnosti kako bi, u kombinaciji s mjerama vlada brojnih država, spriječile paniku i pokušale osigurati neometane tokove financiranja prema financijskom i realnom sektoru, s naglaskom na subjekte čije je poslovanje posebno pogođeno epidemiološkim mjerama.

Postroživanje uvjeta na domaćem financijskom tržištu privremeno se ogledalo u rastu vrijednosti te povećanoj kolebljivosti indeksa financijskog stresa i premije za rizik zemlje (Slika 3.). Iz perspektive financijske stabilnosti, posebno je bilo važno amortizirati pritiske na slabljenje tečaja kune prema euru pa je HNB s tim ciljem u više

navrata intervenirao na deviznom tržištu (poglavlje 2.), a sa smirivanjem pritiska na tečaj preokrenulo se i kretanje indeksa financijskog stresa. Pritom treba istaknuti da je razina međunarodnih pričuva i dalje na zadovoljavajućoj razini. Vrijednost dioničkog indeksa CROBEX znatno je smanjena, a turbulencije i problemi likvidnosti na obvezničkom tržištu ublaženi su aktivnostima HNB-a, čime su se ujedno stabilizirali i prinosi na državne obveznice. Pritom su prinosi na međunarodna izdanja državnih obveznica porasli više nego na domaća, a povećala se i premija za rizik zemlje koja je na kraju travnja bila gotovo dvostruko viša nego na kraju siječnja 2020.

Slika 3. Kretanje indeksa financijskog stresa za Hrvatsku

Napomena: Isprekidana linija označuje prvi zabilježeni slučaj zaraze koronavirusom u RH (25. veljače 2020.). Prikazani su podaci dostupni do 6. svibnja 2020.

Izvor: Bloomberg, izračun HNB-a

Unatoč neizvjesnosti u vezi s posljedicama krize, stabilnost bankovnog sustava osigurana je visokim razinama likvidnosti i kapitala te visokom pokrivenošću neprihodonosnih plasmana.

Međutim, utjecaj pandemije koronavirusa već se počeo manifestirati u kratkoročnim pokazateljima poslovanja banaka, premda su ti negativni učinci u ovoj fazi znatno ublaženi mjerama HNB-a i Vlade. Naime, državna jamstva za kredite poduzećima u kombinaciji s privremeno ublaženim regulatornim zahtjevima HNB-a te obilnom likvidnošću sustava omogućila su bankama, a djelomično i njihovim klijentima, dodatno vrijeme za prilagodbu novonastalim okolnostima te za premošćivanje razdoblja u kojemu se poslovanje ne može odvijati na uobičajen način (poglavlje 2.). Unatoč tome, izgledno je da te mjere neće moći u potpunosti amortizirati posljedice krize, a dugoročniji negativni učinci na banke ovisit će o njezinu intenzitetu i trajanju.

U idućem razdoblju smanjit će se profitabilnost banaka zbog pada kamatnih prihoda i većih troškova ispravaka vrijednosti, što s još uvijek prisutnim nepoznicama oko budućih troškova sudskih sporova povećava kratkoročne rizike u financijskom sustavu. U

okružju povijesno niskih kamatnih stopa, kamatni prihod banaka u 2019. godini porastao je isključivo na temelju gotovinskih nenamjenskih kredita. Potražnja za njima pritom se počela blago usporavati prije krize, dok se rast stambenih kredita ubrzao. No, zbog predviđenih negativnih kretanja na tržištu rada i narušenoga potrošačkog optimizma te posljedičnog zastoja na tržištu nekretnina, prihodi od kamata na osnovi kredita kućanstvima mogli bi početi padati. Ako izuzmemo izraženu potrebu poduzeća za kratkoročnom likvidnošću, očekuje se pad ostalih kredita poduzećima. Istodobno, prihod od sektora države zbog povećanih bi potreba za financiranjem mogao porasti. Trend smanjivanja troškova ispravaka vrijednosti mogao bi se preokrenuti zbog očekivane kontrakcije gospodarstva, no poduzete supervizorske mjere (poglavlje 2.) odgodit će materijalizaciju tog troška i olakšati bankama ponudu odgode otplata i/ili novo kreditiranje dužnika, kojima su zbog krize značajno smanjena primanja ili su ostali bez posla. Dodatno, ne treba zaboraviti da su rizici za bankarski sektor povećani i zbog neizvjesnosti glede mogućih izdataka za sudske sporove na osnovi ugovaranja kredita s valutnom klauzulom u švicarskim francima ili s promjenjivom kamatnom stopom. Visoka kratkoročna likvidnost sustava, mjerena koeficijentom likvidnosne pokrivenosti (engl. *liquidity coverage ratio* – LCR), koji je znatno viši od regulatornog (privremeno suspendiranog) minimuma od 100%, dodatno je osnažena mjerama HNB-a iz ožujka i travnja (poglavlje 2.).

Nepovoljna gospodarska kretanja zaustavit će trend zamjetnog poboljšanja kvalitete kreditnog portfelja banaka, a rast depozitne euroizacije mogao bi ponovnim intenziviranjem eurskoga kreditiranja dodatno povećati kreditni rizik. Kvaliteta plasmana banaka u prethodnom se razdoblju poboljšavala zbog priljeva novoodobrenih kredita, oporavka starih neprihodonosnih plasmana i njihove prodaje. Međutim, unatoč relaksaciji propisa HNB-a o klasifikaciji loših plasmana (poglavlje 2.), zbog koje se ne očekuje njihov zamjetan porast u prvih godinu dana, nepovoljna gospodarska kretanja ipak bi se u idućem razdoblju mogla odraziti i na njihov porast. Pritom, za razliku od situacije nakon početka globalne financijske krize, danas u Hrvatskoj postoji tržište neprihodonosnih plasmana, što bi u budućnosti moglo pomoći bankama da skrate njihov ciklus rasta i smanjivanja. Višegodišnji rast udjela kredita u domaćoj valuti i s fiksnom kamatnom stopom u ukupnim kreditima smanjivao je potencijalni kreditni rizik banaka, no razina toga strukturnog rizika i dalje je visoka. Istodobno, veće oslanjanje banaka na domaće izvore financiranja ublažilo je njihove strukturne ranjivosti kroz smanjenje ovisnosti o inozemnom kapitalu, što posebno dolazi do izražaja u kriznim uvjetima i visokoj neizvjesnosti glede globalnih realnih i financijskih kretanja. No, budući da su domaći izvori financiranja uglavnom kratkoročni, takva struktura financiranja povećava rizik ročne transformacije kao i rizik valutne neusklađenosti koji proizlazi iz

jačanja depozitne euroizacije, uobičajene karakteristike kriznih razdoblja u Hrvatskoj. Time bi se mogao prekinuti trend jačanja kunskoga kreditiranja jer će banke kako bi ublažile potencijalni rast valutnog rizika zbog porasta eurskih izvora financiranja odobravati sve više kredita vezanih uz euro, što pak dovodi do rasta valutno induciranoga kreditnog rizika. Također, strukturni rizici koji proizlaze iz koncentracije bankovnog tržišta, ali i njihovih bilanca i dalje su karakteristika sektora.

Sveukupno gledano, nepovoljna makroekonomska kretanja i mjere povezane s pandemijom koronavirusa povećat će makroekonomske i fiskalne neravnoteže, a, ovisno o kretanju globalnih financijskih uvjeta, mogli bi porasti i rizici (re)financiranja domaće ekonomije. Zbog financiranja mjera za ublažavanje krize COVID-19, omjer javnog duga i BDP-a snažno će porasti, a zbog visokih potreba za financiranjem povećat će se i rashodi za kamate, što dodatno potencira relativno visoke strukturne rizike. Stupanj zaduženosti poduzeća i kućanstava također je visok u odnosu na usporedive zemlje SIE-a, a očekivani pad nominalnog dohotka stanovništva i smanjenje prihoda poduzeća dodatno će povisiti njihovu relativnu zaduženost i umanjiti sposobnost otplate dugova. Porast domaćih makroekonomskih neravnoteža mogao bi tržištima signalizirati porast kreditnog rizika, a time povećati troškove zaduživanja i za državu i za privatni sektor. Također, ako se zbog rasta depozitne euroizacije ponovno intenzivira odobravanje kredita u eurima, valutni rizik povećat će se i za državu i za privatni sektor, što dodatno potvrđuje važnost brzog uvođenja eura.

---

2. Aktivnosti poduzete s ciljem očuvanja financijske stabilnosti tijekom krize uzrokovane koronavirusom

Epidemiološke mjere i neizvjesnost u vezi s trajanjem pandemije imaju snažan negativan utjecaj na realna i financijska kretanja u zemlji. Stoga su Vlada, HNB i Hanfa poduzeli cijeli niz aktivnosti kako bi se ublažile te negativne posljedice i očuvali stabilni uvjeti na domaćem financijskom tržištu, a time i osigurali neometani tokovi kapitala prema realnom sektoru.

HNB se za očuvanje financijske stabilnosti koristio monetarnim i supervizorskim mjerama, dok za upotrebu klasičnih makrobonitetnih instrumenata, koji su mu također na raspolaganju, nije bilo potrebe (poglavlje 3.). Hrvatski bankovni sustav krizu je dočekao s visokim

rezervama kapitala i likvidnosti koje su na mikrorazini i na makrorazini akumulirane u razdoblju povoljnih makroekonomskih i financijskih uvjeta. U skladu s time HNB je od ožujka započeo s postupnim otpuštanjem likvidnosnih rezerva. Pritom valja istaknuti da mjere središnje banke utječu na očuvanje stabilnih uvjeta na domaćem financijskom tržištu, dok na solventnost pojedinih gospodarskih aktera ponajprije mogu djelovati mjere iz područja fiskalne politike. Glavne aktivnosti HNB-a u razdoblju od izbijanja krize stoga su bile usmjerene na održavanje stabilnosti tečaja domaće valute u odnosu na euro, osiguravanje kunske i devizne likvidnosti domaćega financijskog sustava te očuvanje stabilnosti na tržištu državnih vrijednosnih papira.

Kako bi očuvao stabilnost tečaja domaće valute prema euro, HNB je intervenirao na deviznom tržištu te je uspostavio valutni swap s Europskom središnjom bankom. Radi ublažavanja pritiska na slabljenje domaće valute u odnosu na euro, HNB je tijekom ožujka i travnja proveo pet deviznih intervencija na kojima je, uz nekoliko transakcija provedenih izvan aukcija, domaćim bankama prodano 2,5 mlrd. EUR. Osim toga, HNB je s Europskom središnjom bankom dogovorio uspostavljanje valutnog *swapa* koji omogućuje razmjenu kuna za eure u iznosu od 2 milijarde eura, a bit će raspoloživ do kraja godine. Njime će, bude li potrebno, HNB moći osigurati hrvatskim financijskim institucijama dodatnu eursku likvidnost, a da se pritom ne koristi vlastitim međunarodnim pričuvama.

Likvidnost bankovnog sustava HNB je povećao putem operacija na otvorenom tržištu i odlukom o smanjenju stope opće pričuve s 12% na 9%. Uz to, kako bi osigurao stabilnost na tržištu državnih vrijednosnih papira, HNB se koristio operacijama finog podešavanja te je počeo kupovati državne obveznice Republike Hrvatske na sekundarnom tržištu. Dinamika i obujam tih transakcija ovisit će o kretanjima na tržištu državnih obveznica i dinamici zaduživanja države, ali i o ukupnom djelovanju monetarne politike i izazovima s kojima se ona suočava s obzirom na njezin primarni cilj – očuvanje stabilnosti tečaja.

Pritom je, uz osiguranje likvidnosti bankovnog sustava, HNB poduzeo dodatne mjere kako bi osigurao likvidnost i ostalih tržišnih sudionika. Stoga je krug potencijalnih sudionika u operacijama kupnje i prodaje vrijednosnih papira proširen na mirovinske i investicijske fondove te društva za osiguranje.

Upotrebom supervizorskih mjera u očuvanju financijske stabilnosti HNB je osigurao prostor za optimalno korištenje instrumenata monetarne politike. Privremenim dopuštanjem bankama da se koriste zaštitnim slojem likvidnosti (engl. *liquidity coverage ratio* – LCR) ispod propisanoga najmanjeg iznosa od 100% izravno se podupire likvidnost

domaćega gospodarstva, čime se također olakšavaju uvjeti financiranja na domaćem tržištu i pomaže se u očuvanju stabilnosti tečaja kune prema euru.

Također, HNB je privremeno omogućio fleksibilniji pristup supervizorskim pravilima o klasifikaciji postojećih i novih izloženosti prema stupnju njihove naplativosti te je kreditnim institucijama naložio zadržavanje dobiti ostvarene u 2019. Prilagodбом supervizorskih pravila o klasifikaciji plasmana podupire se kreditni potencijal banaka tako da se smanjuje pritisak na njihov kapital, koji bi bio rezultat, u ovim uvjetima očekivanog, rasta udjela nenaplativih kredita. Naime, kreditnim institucijama omogućuje se da izloženosti prema klijentima pogođenima pandemijom koronavirusa koji su bili ocijenjeni kao nerizični krajem 2019., a kojima će odobriti odgode plaćanja ili druge mjere restrukturiranja kao i novo financiranje usmjereno na ublažavanje posljedica koronavirusa na poslovanje, nastavi tretirati kao nerizične izloženosti (rizična skupina A). Istodobno se radi očuvanja solventnosti i likvidnosti kreditnim institucijama nalaže da zadrže dobit ostvarenu u 2019. (raspoređivanje u kapital) te da primjereno prilagode isplate varijabilnih primitaka.

Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga također je donijela set mjera i objavila preporuke kojima podržava kontinuitet poslovanja sektora financijskih usluga. Osim očuvanja financijske stabilnosti, njihov je cilj bio olakšati i osigurati poslovanje institucija iz sektora financijskih usluga uz istodobnu zaštitu interesa i prava korisnika tih usluga te javnog interesa. Kao mjera s najznačajnijim potencijalnim učinkom na financijsku stabilnost izdvaja se zabrana isplate dividenda društvima za osiguranje kojom je osigurano zadržavanje njihove dobiti u Hrvatskoj, kao dodatna potpora likvidnosti.

Hrvatska vlada poduzela je niz mjera kojima nastoji pružiti olakšanje sektorima pogođenima krizom. Od onih koje imaju značajne učinke na financijsku stabilnost izdvajaju se odgađanje ili otpis poreznih obveza i socijalnih davanja i izravno preuzimanje dijela troškova zaposlenika za poduzeća pogođena mjerama protiv pandemije. Vlada je preko Hrvatske banke za obnovu i razvoj (HBOR) osigurala jamstva za sektor turizma, izvoznike i gospodarske subjekte koji posredno izvoze ili su dobavljači izravnih izvoznika koji se financiraju, a HBOR je ujedno omogućio i odgodu i reprogram kreditnih obveza svojim klijentima. Uz to, HBOR i državne agencije koje financiraju poduzeća osiguravaju posebne kreditne linije za poduzeća pogođena krizom. Postignut je i dogovor s poslovnim bankama da svojim klijentima omoguće moratorij na otplatu kreditnih obveza i obustavljeno je izvršenje svih mjera prisilne naplate prema svim dužnicima u razdoblju od tri mjeseca.

---

3. Makroprudencijalne aktivnosti

3.1. Recentne makroprudencijalne aktivnosti u Republici Hrvatskoj

Unatoč izbijanju krize povezane s pandemijom koronavirusa, dosad nije bilo potrebe za izmjenom postojećih makrobonitetnih instrumenata u Hrvatskoj. Kombinirani zaštitni sloj kapitala koji su banke obvezne održavati iznosio je 4% ili 5,5% ukupnih izloženosti riziku, ovisno o veličini banke i o međuodnosu stopa zaštitnog sloja za OSV instituciju i za strukturni sistemski rizik za svaku pojedinu OSV kreditnu instituciju¹. Protuciklički zaštitni sloj kapitala, čija je svrha otpuštanje u trenutku nastupanja krize, u Hrvatskoj se efektivno ne primjenjuje (njegova je stopa 0%). Nasuprot tome, zaštitni slojevi za sistemske rizike strukturne prirode nisu predviđeni za otpuštanje u krizi jer bi njihovo smanjivanje po definiciji trebalo odražavati smanjenje sistemskog rizika. Unatoč tome, u stresnim razdobljima banke u slučaju potrebe mogu zadirati u zaštitne slojeve kapitala za strukturne sistemske rizike i bez njihova formalnog otpuštanja, pri čemu snose posljedice u obliku ograničenja raspodjele dobiti (ovisno o postotku zadiranja u kombinirani zaštitni sloj kapitala).

3.1.1. Nastavak primjene stope protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala za Republiku Hrvatsku u drugom tromjesečju 2021.

U skladu s novom tromjesečnom analitičkom ocjenom razvoja sistemskih rizika cikličke prirode HNB je krajem ožujka objavio kako se i u drugom tromjesečju 2021. nastavlja primjena stope protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala od 0%. Budući da ukupna gospodarska i financijska kretanja značajno ovise o razvoju događaja povezanih s pandemijom koronavirusa, koji negativno utječu na globalno i domaće gospodarstvo, ocjenjuje se da trenutačno ne postoje ciklički pritisci koji bi zahtijevali podizanje visine zaštitnoga protucikličkog sloja kapitala.

¹ OSV kreditne institucije obvezne su održavati ili zaštitni sloj za OSV instituciju ili zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik, ovisno o tome koja je stopa za tu banku viša.

3.1.2. Pripreme za pridruživanje europskom tečajnom mehanizmu II i bankovnoj uniji

3.1.2.1. Izmjene i dopune Zakona o kreditnim institucijama i Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci u dijelu koji se odnosi na mjere makrobonitetne politike

Izmjene i dopune [Zakona o kreditnim institucijama](#) i [Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci](#) ("Narodne novine", br. 47/2020.) koje su najavljene u [Makroprudencijalnoj dijagnostici broj 10](#), a koje predstavljaju usklađivanje hrvatskoga zakonodavnog okvira s obvezama preuzetima u sklopu pisma namjere za pridruživanje europskom tečajnom mehanizmu II (ERM II) i bankovnoj uniji, u travnju 2020. usvojene su u Hrvatskom saboru te su stupile na snagu 25. travnja 2020.

3.1.2.2. Odluka o prikupljanju podataka o uvjetima kreditiranja potrošača

Guverner HNB-a je na temelju ovlasti definiranih u Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci u ožujku 2020. po okončanju javne rasprave donio [Odluku o prikupljanju podataka o uvjetima kreditiranja potrošača](#) ("Narodne novine", br. 36/2020.). Prema navedenoj Odluci uspostavlja se sustav prikupljanja skupa podataka potrebnih za analizu i redovito praćenje sistemskog rizika, praćenje kreditnog rizika, kalibraciju makrobonitetnih mjera usmjerenih na korisnike kredita i po potrebi praćenje postupaka kreditnih institucija kojima su izrečene mjere.

Osim za ispunjavanje cilja Hrvatske narodne banke koji se odnosi na pridonošenje stabilnosti financijskog sustava u cjelini, podacima koji će se prikupljati na temelju ove Odluke omogućit će se ujedno i usklađivanje s dijelom zahtjeva iz preporuka Europskog odbora za sistemske rizike (ESRB) o zatvaranju praznina u podacima o nekretninama ([ESRB/2016/14](#) i [ESRB/2019/3](#)), kojima se na europskoj razini usklađuju podaci potrebni za procjenu i praćenje rizika za financijsku stabilnost povezanih s tržištem nekretnina.

3.2. Provođenje makrobonitetne politike u drugim zemljama Europskoga gospodarskog prostora

Zemlje EGP-a u ožujku i travnju 2020. aktivno su se koristile mjerama makrobonitetne politike za ublažavanje učinaka krize izazvane pandemijom koronavirusa, i to prije svega zaštitnim slojevima kapitala. Najčešće korištena mjera bila je otpuštanje (u

cijelosti ili djelomično) protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala (ZS (pck)), koju je s ciljem održavanja kreditne aktivnosti banaka primijenilo jedanaest od četrnaest zemalja koje su prije toga imale stopu ZS (pck) veću od nule. Tri su zemlje (Bugarska, Belgija i Slovačka) odustale od najavljenog podizanja odnosno uvođenja pozitivne stope ZS (pck) u sljedećih dvanaest mjeseci.

Osim ZS (pck), čija je svrha upravo mogućnost naglog otpuštanja u slučaju krize kako bi se povećala sposobnost banaka za apsorpciju gubitaka i nastavak kreditiranja, neke su zemlje s tim ciljem pribjele i otpuštanju zaštitnih slojeva za sistemske rizike strukturne prirode, iako to nije njihova namjena (otpuštanje tih zaštitnih slojeva trebalo bi odražavati smanjenje strukturnih rizika). Tako je od početka krize šest zemalja (Estonija, Finska, Mađarska, Irska, Nizozemska i Poljska) odlučilo otpustiti zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik, a Finska, Mađarska i Nizozemska smanjile su ili u cijelosti otpustile stope zaštitnog sloja za OSV kreditne institucije. Mađarska, Slovačka i Italija privremeno su kreditnim institucijama dopustile da bez sankcija posluju ispod propisane razine zaštitnog sloja za očuvanje kapitala (2,5%). Na kraju, neke su zemlje privremeno ublažile mjere usmjerene na korisnike kredita i uvjete za reprogramiranje postojećih kreditnih obveza, a Nizozemska je odgodila prethodno najavljeno uvođenje minimalnog pondera rizika za izloženosti osigurane stambenim nekretninama.

Uz navedene mjere makrobonitetne politike, regulatori u mnogim zemljama članicama na različite su načine (priopćenjem, preporukom ili obvezujućom mjerom) ograničili kreditnim institucijama isplatu dividenda za 2019. kako bi ojačali njihovu otpornost i podržali njihov kapacitet financiranja gospodarstva.

Tablica 1. Pregled makrobonitetnih mjera po zemljama članicama Europske unije, u Islandu i Norveškoj

	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GR	HR	HU	IE	IS	IT	LT	LU	LV	MT	NL	NO	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK					
Zaštitni sloj kapitala i likvidnosti																																			
ZS (ok)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•				
ZS (pck) u primjeni (%)	0	0	0,50	0	1,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,25	0	0	0	1,00	0	0	0	0	0	0	1,50	0				
ZS (pck) u najavi (%)	0	0,50	0	0,50																									1,50						
ZS (gsv)						•		•									•				•					•									
ZS (osv)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•			
ZS (ssr)	•		•	•	•		•	•	•	•		•	•	•	•	•						•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•			
Omjeri likvidnosti													•										•	•											
Limiti za prudencijske omjere																																			
DSTI	•			•	•			•			•			•				•			•				•							•			
LTD											•															•									
LTI															•																			•	
LTV	•		•	•	•		•	•		•			•	•	•	•		•		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	
Amortizacija kredita																																			
Dospjeće kredita	•							•																											
Ostale mjere																																			
Stup 2		•		•																	•														
Ponderi rizika		•						•		•			•						•		•						•								•
LGD																																			
Testiranje osjetljivosti/otpornosti na stres																																			•
Ostalo	•		•		•								•	•	•						•													•	•

Napomena: Navedene su mjere koje su u skladu s Uredbom (EU) br. 575/2013 o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva (CRF) te Direktivom 2013/36/EU o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima (CRD IV). Popis kratica s objašnjenjima nalazi se na kraju publikacije. Zelenom bojom označene su mjere koje su dodane ili promijenjene u odnosu na prethodnu verziju tablice. Svijetlocrvenom bojom označene su mjere koje su zemlje otpustile kao odgovor na krizu izazvanu pandemijom koronavirusa.

Isključenje od odgovornosti: informacije dostupne HNB-u

Izvori: ESRB; HNB; notifikacije središnjih banaka i mrežne stranice središnjih banaka zaključno s danom 24. travnja 2020.

Za detaljnije podatke vidi: https://www.esrb.europa.eu/national_policy/html/index.en.html i <https://www.esrb.europa.eu/home/coronavirus/html/index.en.html>.

Tablica 2. Provedba makrobonitetne politike i pregled makrobonitetnih mjera u Hrvatskoj

Mjera	Primarni cilj	Godina uvođenja	Opis	Temelj za standardne mjere u pravu Unije	Datum aktivacije	Učestalost revizije
Makrobonitetne mjere koje je provodio HNB prije uvođenja CRD-a IV						
Prije uvođenja CRD-a IV HNB se koristio različitim mjerama makroprudencijalne prirode od kojih su najvažnije navedene i opisane u: a) Galac, T. i Kraft, E. (2011.): http://elibrary.worldbank.org/doi/pdf/10.1596/1813-9450-5772 b) Vujčić, B. i Dumčić, M. (2016.): https://www.bis.org/publ/bppdf/bispap86i.pdf						
Makrobonitetne mjere predviđene CRD-om IV i CRR-om koje provodi tijelo nadležno za provedbu makrobonitetne politike						
ZS (ok)	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	2014.	Rano uvođenje: na razini od 2,5%	CRD, čl. 160. (6.)	1. 1. 2014.	Diskrecijska odluka
		2015.	Mala i srednja investicijska društva izuzeta iz obveze održavanja zaštitnog sloja za očuvanje kapitala	CRD, čl. 129. (2.)	17. 7. 2015.	Diskrecijska odluka
ZS (pck)	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1 i provedbom Preporuke ESRB/2014/1	2015.	Stopa ZS (pck) 0%	CRD, čl. 136.	1. 1. 2016.	Tromjesečno
		2015.	Mala i srednja investicijska društva izuzeta iz obveze održavanja protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala	CRD, čl. 130. (2.)	17. 7. 2015.	Diskrecijska odluka
ZS (osv)	Ograničiti sistemski učinak neusklađenih poticaja radi smanjenja moralnog hazarda u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	2015.	31. 12. 2019. preispitivanjem je utvrđeno sedam OSV-a s odgovarajućim stopama zaštitnog sloja kapitala: 2,0% za OSV: Zagrebačka banka d.d., Zagreb, Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb, Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka, Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb, OTP banka Hrvatska d.d., Split, 1,0% za OSV: Addiko Bank d.d., Zagreb; 0,5% za OSV: Hrvatska poštanska banka d.d., Zagreb.	CRD, čl. 131.	1. 2. 2016.	Jednom godišnje
ZS (ssr)	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	2014.	Dvije stope ZS (ssr) (1,5% i 3%) primijenjene su na dvije podgrupe banaka (tržišni udio < 5%, tržišni udio ≥ 5%). Primijenjeno na sve izloženosti.	CRD, čl. 133.	19. 5. 2014.	Jednom godišnje
		2017.	Visina dviju stopa ZS (ssr) (1,5% i 3%) i primjena na sve izloženosti ostaju nepromijenjene. Odlukom (NN, br. 78/2017.) izmijenjen je način utvrđivanja dviju podgrupa na koje se ZS (ssr) primjenjuje. Podgrupe se utvrđuju izračunom pokazatelja prosječnoga trogodišnjeg udjela imovine kreditne institucije ili grupe kreditnih institucija u ukupnoj imovini nacionalnoga financijskog sektora (pokazatelj < 5%, pokazatelj ≥ 5%).	CRD, čl. 133.	17. 8. 2017.	Najmanje jednom u dvije godine
Ponderi rizika za izloženosti osigurane hipotekom na stambenim nekretninama	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	2014.	Strože definiranje stambenih nekretnina za primjenu povlaštenih pondera rizika (npr. vlasnik ne može imati više od dvije stambene nekretnine, izuzimaju se kuće za odmor, potreba uvođenja kategorije stambenih objekata u kojima stanuju vlasnici ili najmoprimci)	CRR, čl. 124., 125.	1. 1. 2014.	Diskrecijska odluka
Ponderi rizika za izloženosti osigurane hipotekom na poslovnim nekretninama	Smanjenje i sprječavanje pretjerane ročne neusklađenosti i tržišne nelikvidnosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	2014.	HNB je izdao preporuku bankama (pravno neobvezujuća mjera) o izbjegavanju uporabe pondera rizika od 50% za izloženosti osigurane poslovnim nekretninama u uvjetima niske tržišne likvidnosti.	CRR, čl. 124., 126.	1. 1. 2014.	Diskrecijska odluka
		2016.	Odluka o višim ponderima rizika za izloženosti osigurane hipotekom na poslovnim nekretninama; ponder rizika 100% (zamjenjuje preporuku HNB-a iz 2014., odnosno efektivno je povećan s 50%)	CRR, čl. 124., 126.	1. 7. 2016.	Diskrecijska odluka
Ostale mjere i aktivnosti politike koje provode tijela nadležna za makrobonitetnu politiku, a koje su važne za tu politiku						
Zaštita i podizanje svijesti potrošača	Podizanje svijesti i kreditne sposobnosti dužnika u skladu s Preporukom ESRB/2011/1	2013.	Odluka o sadržaju i obliku u kojem se potrošaču daju informacije prije ugovaranja pojedine bankovne usluge (kreditne institucije obvezne su obavještavati klijente o promjenama kamatnih stopa i valutnom riziku)		1. 1. 2013.	Diskrecijska odluka
		2013.	Izmjena odluke od 1. siječnja 2013. (kreditne institucije bile su obvezne pružati i informacije o povijesnim oscilacijama valute u kojoj je nominiran kredit ili valute uz koju je kredit vezan u odnosu na domaću valutu u proteklih 12 i 60 mjeseci)		1. 7. 2013.	Diskrecijska odluka
Informativna lista ponude potrošačima s ciljem zaštite i podizanja svijesti potrošača	Podizanje svijesti dužnika u skladu s Preporukom ESRB/2011/1 i poticanje cjenovne konkurencije u bankovnom sustavu	2017.	Informativna lista ponude kredita potrošačima, dostupna na mrežnim stranicama HNB-a, donosi sustavan i pretraživ pregled podataka o uvjetima pod kojima banke odobravaju kredite. Informativnom su listom standardne informacije dostupne potrošaču proširene informacijama o kamatnim stopama.		14. 9. 2017.	Diskrecijska odluka
Strukturne repo operacije		2016.	Cilj je operacija na tržištu osigurati bankama dugoročnije izvore kunske likvidnosti po kamatnoj stopi konkurentnoj kamatnim stopama na ostale izvore kunske likvidnosti banaka, na osnovi dužničkih vrijednosnih papira izdavatelja iz Hrvatske kao instrumenta osiguranja.		1. 2. 2016.	Diskrecijska odluka
		2017.	Cilj je strukturnih operacija na tržištu osigurati bankama dugoročnije izvore kunske likvidnosti. Odlukom o provođenju monetarne politike Hrvatske narodne banke (NN, br. 94/2017.) predviđa se stvaranje skupa prihvatljivoga kolaterala za sve kreditne operacije središnje banke, uključujući strukturne operacije, čime se otvara mogućnost korištenja kratkoročnih vrijednosnih papira za dugoročne operacije HNB-a.		20. 9. 2017.	Diskrecijska odluka
Zaštita i podizanje svijesti potrošača	Pitanja financijske stabilnosti povezana s razinom svijesti dužnika o rizicima	2016.	HNB daje čvrste preporuke (javno) dužnicima da pažljivo analiziraju dostupne informacije i dokumentaciju o ponudnim proizvodima i uslugama prije donošenja konačne odluke, kao što je običaj i u slučaju bilo kojega drugog ugovora.		1. 9. 2016.	Diskrecijska odluka
Preporuka za ublažavanje kamatnoga i kamatno induciranoga kreditnog rizika	Ublažavanje kamatnog rizika u sektoru kućanstava i kamatno induciranoga kreditnog rizika u portfeljima banaka i poticanje konkurencije proizvodima u bankovnom sustavu	2017.	HNB donosi Preporuku za ublažavanje kamatnoga i kamatno induciranoga kreditnog rizika pri dugoročnom kreditiranju potrošača kojom se kreditnim institucijama koje pružaju usluge kreditiranja potrošača preporučuje da svoju paletu kreditnih proizvoda prošire kreditima s fiksnom kamatnom stopom, uz minimiziranje popratnih troškova za potrošače.		26. 9. 2017.	Diskrecijska odluka
Dodatni kriteriji za procjenu kreditne sposobnosti potrošača pri odobravanju stambenih potrošačkih kredita	Upravljanje kreditnim rizicima kod stambenih potrošačkih kredita u skladu sa Smjernicom EBA-e o procjeni kreditne sposobnosti (EBA/GL/2015/11) te Smjernicom EBA-e o provođenju postupka naplate dospjelih neplaćenih obveza i ovršnog postupka (EBA/GL/2015/12)	2017.	Odluka o dodatnim kriterijima za procjenu kreditne sposobnosti potrošača te provođenju postupka naplate dospjelih neplaćenih obveza i dobrovoljne namire čiji su obveznici primjene kreditne institucije koje posluju u RH		1. 1. 2018.	Diskrecijska odluka

Mjera	Primarni cilj	Godina uvođenja	Opis	Temelj za standardne mjere u pravu Unije	Datum aktivacije	Učestalost revizije
Preporuka o postupanju pri odobravanju nestambenih kredita potrošačima	Pitanja financijske stabilnosti zbog kreditnog rizika u portfeljima stambenih kredita banaka i zaštita potrošača od prekomjernog zaduživanja	2019.	HNB donosi preporuku o postupanju pri odobravanju nestambenih kredita potrošačima kojom se svim kreditnim institucijama koje pružaju usluge kreditiranja potrošača u Republici Hrvatskoj preporučuje da za sve nestambene kredite potrošačima s izvornim rokom dospijeća jednakim ili većim od 60 mjeseci pri utvrđivanju kreditne sposobnosti potrošača uzimaju u obzir minimalne životne troškove koji ne mogu biti manji od iznosa propisanog zakonom kojim se regulira iznos dijela plaće zaštićenog od ovrhe.		28. 2. 2019.	Diskrecijska odluka
Odluka o prikupljanju podataka o uvjetima kreditiranja potrošača	Stvaranje analitičke podloge za praćenje sistemskog i kreditnog rizika i kalibraciju mjera usmjerenih na korisnike kredita te ispunjavanje zahtjeva iz preporuka ESRB-a o zatvaranju praznina u podacima o nekretninama (ESRB/2016/14 i ESRB/2019/3)	2020.	Odlukom se uvodi novi izvještajni sustav, kojim se predviđa mjesečno prikupljanje pojedinačnih podataka o svim novoodobrenim kreditima potrošačima na razini kreditne partije te godišnje prikupljanje podataka o stanjima svih kredita potrošačima na razini kreditne partije. Prikupljeni podaci služit će za analizu i redovito praćenje sistemskog rizika, praćenje kreditnog rizika, kalibraciju makrobonitetnih mjera i po potrebi praćenje postupaka kreditnih institucija kojima su izrečene mjere.		2. 4. 2020.	Diskrecijska odluka
Ostale mjere čiji su efekti od makrobonitetne važnosti						
Izmjene i dopune Zakona o potrošačkom kreditiranju	Pitanja financijske stabilnosti zbog kamatnoga i valutnog rizika	2013.	Za utvrđivanje kamatne stope definirani su fiksni i promjenjivi parametri, čime se ograničuje učinak aprecijacije tečaja na stambene kredite na najviše 20%.		1. 12. 2013.	Diskrecijska odluka
Izmjene i dopune Zakona o potrošačkom kreditiranju	Pitanja financijske stabilnosti zbog kamatnoga i valutnog rizika	2014.	Banke su obvezne obavještavati svoje klijente o tečajnom i kamatnom riziku u pisanom obliku.		1. 1. 2014.	Diskrecijska odluka
Izmjene i dopune Zakona o potrošačkom kreditiranju	Pitanja financijske stabilnosti zbog valutnog rizika	2015.	Zamrzavanje tečaja CHF/HRK na 6,39		1. 1. 2015.	Diskrecijska odluka
Izmjene i dopune Zakona o potrošačkom kreditiranju	Pitanja financijske stabilnosti zbog valutnog rizika	2015.	Konverzija kredita u švicarskim francima		1. 9. 2015.	Diskrecijska odluka
Zakon o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona	Pitanja financijske stabilnosti zbog kreditnog rizika	2017.	Povećan je iznos dijela dohotka koji nije moguće ovršiti, a koji se odnosi na dužnike s ispodprosječnom neto plaćom.		22. 7. 2017. (1. 9. 2017.)	Diskrecijska odluka
Zakon o stambenom potrošačkom kreditiranju	Pitanja financijske stabilnosti zbog kamatnoga i valutnog rizika	2017.	Za utvrđivanje promjenjive kamatne stope definirana je struktura kamatne stope kroz referentne promjenjive parametre i fiksni dio stope; za stambene potrošačke kredite u stranoj valuti klijentima je dana mogućnost jednokratne konverzije kredita iz valute u kojoj je kredit nominiran ili za koju je vezan u alternativnu valutu bez dodatnih troškova.		20. 10. 2017.	Diskrecijska odluka
Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kreditnim institucijama	Ispunjavanje uvjeta za ulazak u blisku suradnju s ESB-om i pravna podloga za uvođenje zakonski obavezujućih mjera usmjerenih na korisnike kredita	2020.	Detaljnije razrađene ovlasti HNB-a u donošenju i provedbi makrobonitetnih mjera među kojima se prvi put izričito navode i mjere usmjerene na korisnike kredita. ESB-u je omogućeno izdavati instrukcije HNB-u ako ocijeni da hrvatska makrobonitetna mjera koja se zasniva na harmoniziranoj europskoj regulativi, a usmjerena je prema kreditnim institucijama, nije dovoljno stroga.		15. 4. 2020. (Neke odredbe stupaju na snagu početkom primjene bliske suradnje s ESB-om.)	Diskrecijska odluka

Napomena: Popis kratica s objašnjenjima nalazi se na kraju publikacije.
Izvor: HNB

Pojmovnik

Financijska stabilnost je stanje koje se očituje u nesmetanom i učinkovitom funkcioniranju ukupnoga financijskog sustava u procesima alokacije financijskih resursa, procjene i upravljanja rizicima te izvršavanja plaćanja, kao i u otpornosti financijskog sustava na iznenadne šokove te pridonosenju dugoročno održivome gospodarskom rastu.

Sistemski rizik definira se kao rizik nastupanja događaja koji kroz različite kanale mogu onemogućiti obavljanje financijskih usluga ili rezultirati snažnim porastom njihovih cijena i ugroziti neometano poslovanje većeg dijela financijskog sustava, a stoga negativno djelovati i na realnu gospodarsku aktivnost.

Ranjivost u kontekstu financijske stabilnosti označuje strukturna obilježja, odnosno slabosti domaćega gospodarstva koje ga mogu činiti manje otpornim na moguće šokove i pojačavati negativne posljedice tih šokova. U publikaciji se analiziraju *rizici* povezani s događajima ili kretanjima čija materijalizacija može dovesti do narušavanja financijske stabilnosti. Primjerice, zbog visokih omjera javnog i inozemnog duga i BDP-a te visokih potreba za njegovim (re)financiranjem, Hrvatska je vrlo ranjiva s obzirom na moguće promjene financijskih uvjeta i izložena je rizicima promjene kamatnih stopa ili tečaja.

Mjere makroprudencijalne politike podrazumijevaju primjenu instrumenata ekonomske politike, a ovisno o specifičnostima rizika i obilježjima njegove materijalizacije mogu biti standardne mjere makroprudencijalne politike. Osim toga, mjere monetarne, mikroprudencijalne, fiskalne i drugih politika mogu se također, ako je to potrebno, upotrebljavati u makroprudencijalne svrhe. Isto tako, s obzirom na to da unatoč određenim pravilnostima evolucija sistemskog rizika i njegove posljedice mogu biti teško predvidive u svim svojim manifestacijama, uspješno očuvanje financijske stabilnosti ne zahtijeva samo međuinstitucionalnu suradnju u području njihove koordinacije već po potrebi i oblikovanje dodatnih mjera i pristupa.

Popis kratica

- b.b. bazni bodovi
- BDP bruto domaći proizvod
- BiH Bosna i Hercegovina
- br. broj
- CHF švicarski franak
- CRD IV Direktiva 2013/36/EU o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima
- CRR Uredba (EU) br. 575/2013 o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva
- čl. članak
- d.d. dioničko društvo
- DSTI pokrivenost otplata duga prihodima (engl. *debt-service-to-income ratio*)
- EBA Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo
- EBITDA poslovna dobit prije kamata, poreza i amortizacije
- EGP Europski gospodarski prostor
- ESB Europska središnja banka
- ESMA Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala
- ESRB Europski odbor za sistemske rizike
- EU Europska unija

- Fed američka središnja banka (engl. *Federal Reserve System*)
- FOMC Federalni odbor za otvoreno tržište (engl. *Federal Open Market Committee*)
- Hanfa Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
- HNB Hrvatska narodna banka
- HRK kuna
- IRB interni rejting-sustav
- LGD ponderi rizika i gubitak zbog nastanka statusa neispunjavanja obveza (engl. *loss-given-default*)
- LTD pokrivenost kredita depozitima (engl. *loan-to-deposit ratio*)
- LTI pokrivenost kredita prihodima (engl. *loan-to-income ratio*)
- LTV pokrivenost kredita vrijednošću kolaterala (engl. *loan-to-value ratio*)
- mlrd. milijarda
- NBB središnja banka Belgije
- NN Narodne novine
- npr. na primjer
- OSV ostale sistemski važne (kreditne institucije)
- SAD Sjedinjene Američke Države
- SIE Srednja i Istočna Europa
- st. stavak
- tr. tromjesečje
- ZS (gsv) zaštitni sloj za globalne sistemski važne institucije (engl. *global systemically important institution buffer*)
- ZS (ok) zaštitni sloj za očuvanje kapitala (engl. *capital conservation buffer*)
- ZS (osv) zaštitni sloj za ostale sistemski važne institucije (engl. *other systemically important institutions buffer*)
- ZS (pck) protuciklički zaštitni sloj (engl. *countercyclical capital buffer*)
- ZS (ssr) zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik (engl. *structural systemic risk buffer*)

Dvoslovne oznake za zemlje

- AT Austrija
- BE Belgija
- BG Bugarska
- CY Cipar
- CZ Češka
- DE Njemačka
- DK Danska
- EE Estonija
- ES Španjolska
- FI Finska
- FR Francuska
- GR Grčka

HR Hrvatska
HU Mađarska
IE Irska
IS Island
IT Italija
LT Litva
LU Luksemburg
LV Letonija
MT Malta
NL Nizozemska
NO Norveška
PL Poljska
PT Portugal
RO Rumunjska
SE Švedska
SI Slovenija
SK Slovačka
UK Ujedinjena Kraljevina

ISSN 2459-8704